

SORØ
KUNSTMUSEUM

KUNSTEN AT LÆRE SPROG

Inspirationsmateriale om sprogindlæring for
voksne sprogkursister på kunstmuseer

INDLEDNING

Kunsten at lære sprog er et inspirationsmateriale målrettet museumsundervisere på kunstmuseer. Materialet er udviklet på baggrund af erfaringer fra sprogkursister, sprogundervisere og museumsundervisere under projektet *Kunsten at lære sprog* på Sorø Kunstmuseum og Museet for Samtidskunst. Formålet med projektet var at kvalificere undervisning af voksne sprogkursister på kunstmuseer. Udover inspirationsmaterialet resulterede projektet i faste undervisningstilbud målrettet sprogkursister på begge museer samt en undervisningspublikation til landets sprogcentre udgivet i samarbejde med Forlaget Alfabet.

Materialet er en praktisk manual, som tager udgangspunkt i kunst som et redskab til sproglæring. Med fokus på kommunikative kompetencer og interkulturel forståelse rummer materialet 8 metoder, der kan bruges i forskellige læringskontekster. Der præsenteres råd og anbefalinger til målgruppen samt konkrete metoder og didaktiske værktøjer. Derudover findes en række praktisk anvendelige greb ift. målretning og differentiering af undervisningstilbud til alle tre danskuddannelser og deres moduler.

Materialet understøtter en helhedslæring, der stimulerer sprogkursternes læringslyst og undersøger spørgsmål om identitet og selvtillid på målsproget dansk. At lære at begå sig på et fremmedsprog er en personlig og omfattende proces, som inddrager sanselige, intellektuelle og følelsesmæssige elementer. Materialets dialog- og sansebaseerede metoder inddrager kursisternes forhåndsviden, personlige historier og fortolkninger i et museumsforløb.

HVORFOR SPROG PÅ KUNSTMUSEET?

Sprogundervisning på museet underbygger formodningen om, at sprogkursister oplever en mere effektiv sproglig udvikling, når den traditionelle undervisning suppleres med øvelser uden for klasseværelset. Med museet som et bindeled mellem sprogcenteret og det øvrige samfund kan kursisterne opleve et kulturelt- og historisk relevant læringsrum, hvor sproget kan bruges frit og spontant inden for strukturerede læringsrammer. Kunstens forskellige udtryk giver mulighed for at arbejde tematisk med aktuelle problemstillinger, som kan engagere kursisterne med afsæt i deres virkelighed.

At tilbyde et forløb med sprogkursister på museet stiller særlige kommunikationsmæssige udfordringer til museumsunderviseren. Det at skabe tillid og en personlig kontakt mellem dig som underviser og sprogkursisterne er afgørende. Forløbet skal derfor tilrettelægges i samarbejde med kursisternes underviser, som har kendskab til kursisternes sprogfærdigheder og pædagogiske behov. Derudover kræver forløbet en anden form for opmærksomhed på det anvendte sprogbrug end et forløb med andre målgrupper. Metodebeskrivelserne indeholder derfor konkrete forslag til sproglige formuleringer og præsentationsmåder, som kan tages i brug under et forløb med sprogkursister.

INDHOLD

- Danskuddannelserne for voksne udlændinge
- Råd og anbefalinger om målgruppen
- Nyttige begreber

METODER

1. Association, ord og billeder
2. Fortæl historien
3. Refleksion og stemning
4. Debat
5. Ind i værket
6. Beskrivelsesmetoden
7. Visualiser lyden
8. Erindring og aktiv sansning
- en redskabsmetode

DANSKUDDANNELSERNE FOR VOKSNE UDLÆNDINGE

Danskuddannelsen for voksne udlændinge er delt op på 3 uddannelser, som tager udgangspunkt i kursisternes uddannelsesmæssige forudsætninger. Hver uddannelse indeholder 6 moduler, som indikerer, hvilket sprogligt niveau de er på (f.eks. begynder, avanceret osv.). Når museumsunderviseren booker et hold sprogkursister, er det vigtigt at kende kursisternes modulniveau, og hvilken danskuddannelse de er på.

DANSKUDDANNELSE 1 (DU1)

Danskuddannelse 1 er for kursister, der ikke har lært at læse og skrive på deres modersmål, eller som ikke kender det latinske alfabet. Kursister, som har svært ved at læse, skal også begynde på Danskuddannelse 1. Formålet med undervisningen på Danskuddannelse 1 er, at man skal kunne klare sig på dansk, skal kende til danske samfundsforhold og fungere som samfundsborger.

DANSKUDDANNELSE 2 (DU2)

Danskuddannelse 2 er for kursister, som kun har gået få år i skole i deres hjemland, og som primært har brug for at kunne tale og læse dansk. Formålet med undervisningen er at give kursisten mulighed for at fungere aktivt som samfundsborger, varetage erhvervsarbejde og tage en kortere uddannelse.

DANSKUDDANNELSE 3 (DU3)

Danskuddannelse 3 er for kursister, som har mindst 12 års skolegang, og som ofte taler et eller flere sprog ud over modersmålet. Formålet med undervisningen er at give mulighed for at fungere aktivt som samfundsborger, varetage erhvervsarbejde og tage en videregående uddannelse.

		Studieprøven			
		Skriftligt	Mundtligt		
				Modul 6 Prøve i dansk 3	C1
			Prøve i dansk 2 Mundtligt	Modul 5	B2
	Prøve i dansk 1		Skriftligt	Modul 6	B1
		Mundtligt		Modul 4	
		Modul 6	Modul 5	Modul 3	
	Skriftligt	Modul 5	Modul 4	Modul 2	A2
	Modul 6	Modul 4 Modul 3	Modul 3	Modul 1	A1
	Modul 1, 2, 3, 4 og 5	Modul 2 Modul 1	Modul 2 Modul 1		
	Danskuddannelse 1	Danskuddannelse 2		Danskuddannelse 3	

RÅD OG ANBEFALINGER OM MÅLGRUPPEN

EN MANGFOLDIG OG DIFFERENTIERET MÅLGRUPPE

Hvem er sprogkursisten? Det er afgørende, at sprogkursisterne bliver modtaget som en mangfoldig etnisk, social og kulturel gruppe. Nogle er kommet til Danmark som flygtninge eller familiesammenførte, hvor andre er fulgt med en ægtefælle eller et arbejde m.m. Sprogkursisternes motivation og tilgange til at lære dansk kan være vidt forskellige, hvilket gør målgruppen meget uhomogen både kulturelt og i lærings-sammenhænge. Derfor er det kursisternes fælles oplevelse af at lære dansk og at begå sig i et nyt samfund, som skal danne grundlag for det didaktiske og tematiske fokus i et museumsforløb. Lad den aktive inddragelse af kursisternes personlige erfaringer undervejs give anledning til diskussion om kulturforskelle og etnicitet som et naturligt led i sproglæring og på deltageres egne præmisser. Støt dig til og gå i dialog med sprogunderviseren, som ofte har et godt indblik i gruppens dynamik og individernes baggrunde og evt. grænser.

EN VELKOMST MED FLERE FORMÅL

Velkomsten er en vigtig del af et forløb med sprogkursister. Start i et roligt tempo og præsenter dig selv for at skabe en personlig interaktion. Tilbyd evt. kaffe/the mens I laver en præsentationsrunde, hvor kursisterne præsenterer sig selv (evt. hvor de kommer fra, og hvor længe de har boet i Danmark). At præsenterer sig selv på dansk er noget stort set alle kursister kan. Dermed får deltagerne en sproglig succesoplevelse fra starten af. Det skaber tillid og god stemning og forbereder kursisterne på aktiv deltagelse. Museumsunderviseren kan samtidig danne sig et indtryk af kursisternes sproglige niveau og baggrunde og dermed afgøre, hvordan forløbet skal gribes an. Museumsunderviseren præsenterer herefter museet og introducerer kunstbegrebet. Et forslag til præsentation af kunst- og museumsbegrebet kan gribes an således:

Vi er på... museum. Har I været på andre museer? Hvilke? Hvad ser man på et museum? Hvad er kunst? Har I hørt ordet før? Hvad tror I man ser på et kunstmuseum?

Giv kursisterne god tid til at svare på hvert spørgsmål, men hjælp evt. med konkrete eksempler. Brug gerne billeder af letgenkendelige eller ikoniske værker eller tegn på en flipover. Skriv udvalgte svar og erfaringer op. Forklar meget kort forløbets struktur og hvad kursisterne skal se/lave. Her er det vigtigt at understrege, at det er deres ideer og meninger, der skal frem, og at der ikke er noget "rigtig eller forkert". Kursisterne skal lære dig at kende og fornemme, at museet er et åbent og inkluderende læringsrum.

70/30 REGEL

Lad kursisterne tale så meget som muligt under et forløb ved at holde dig til en 70/30 regel. Dvs. de skal tale mindst 70 % af tiden, og du skal tale højst 30 % af tiden. Opfat din rolle som faciliterende mere end "formidler af viden" i traditionel forstand. Det varierer selvfølgelig med kursisternes sproglige niveau.

VÆR KONKRET

Forløbets tematiske udgangspunkt skal være konkret og kunne relateres til kursisternes hverdag. Temaer som f.eks. identitet, arbejdsliv, familie, erindringer, ferie og madkultur er oplagte og kan åbne mange kunstværker. Lad kursisternes nysgerrighed bestemme kompleksitetsniveauet. Formålet med et sprogforløb på et kunstmuseum er først og fremmest at åbne for et alternativt læringsrum, hvor kursisterne kan bruge sproget i en ny kulturrelevant kontekst.

STØT DIG OP AD UNDERVISEREN

Sprogunderviseren er en helt central medspiller før, under og efter et forløb. Støt dig op ad ham/hende, hvis du er i tvivl om det sproglige, det kulturelle, kursisternes grænser osv. Det er vigtigt at lave en forventningsafstemning med sprogunderviseren, så han/hun er indstillet på at blive inddraget aktivt under hele forløbet. Som museumsunderviser kan du facilitere kursisternes sprogindlæring i museumsrummet, men det forventes ikke, at du er bekendt med de mange forskellige udgaver af det danske sprog eller har særindsigt i kursisternes forskellige baggrunde.

INGEN "RIGTIG ELLER FORKERT"

Kursisterne skal have mulighed for at bruge deres dansk frit og uhæmmet. Fokus i et sprogforløb skal derfor ikke være centreret omkring grammatisk korrekthed, udtalen eller retstavning. Dette er vigtigt at understrege både overfor sprogkursisterne og deres undervisere. Det sproglige skal selvfølgelig understøttes, men søgen efter "de rigtige svar" under et forløb kan bremse kursisternes egen umiddelbare respons og interaktion. Grammatikken kan præciseres i undervisning på sprogcenteret, mens fokus på museet er kommunikation og erfaringsudveksling.

VÆR BEVIDST OMKRING DIT SPROG

I et forløb med sprogkursister skal dit sprog være enkelt og udtalen tydelig, men stadigvæk på et passende niveau så det ikke forekommer nedladende. Det kræver øvelse at udvikle en øget opmærksomhed både på sprogets struktur- og indholdsmæssige elementer.

Her er nogle konkrete forslag:

- Forkort dine spørgsmål til en direkte spørgemåde, som kun indeholder de mest grundlæggende indholdsmæssige og sproglige elementer.
- Undgå at bruge faste vendinger, dvs. hvor ordene bruges i overført betydning, f.eks. "at gøre rede for", "at danne indtryk af" osv.
- Vær også opmærksom på lange sætninger, slang og fagsprog.

I stedet for: Hvilke materialer er blevet brugt?
Sig: Hvad er den lavet af?

I stedet for: Kan du beskrive, hvad du ser her?
Sig: Hvad er der på billedet?

I stedet for: Hvad vil kunstneren fortælle os?
Sig: Hvad kan I se? Hvad kunne det betyde?

NOTÉR OG GESTIKULER!

Brug gerne kropssprog til at forklare, hvad du mener og vil spørge om. Notér eller tegn nye ord og begreber undervejs i forløbet, så kursisterne visuelt kan se de nye ord. Mundtligt dansk afviger væsentligt fra skriftligt dansk. Derfor kan det være svært for kursisterne at genkende nye ord, der bliver sagt uden at se dem på skrift. Tag f.eks. en A3 blok med rundt under forløbet eller hav en flipover stående et centralt sted. Vær ikke bange for at spørge gruppen om de forstår, hvad du siger.

TEMPO OG RO

Et struktureret og velforberedt forløb skaber tillid og engagement. Lyt til kursisterne og lad dem styre det fysiske og kommunikative tempo. Husk at det meste tager længere tid på et fremmedsprog. Der skal være tid og ro til at bearbejde både de sproglige og æstetiske indtryk.

ANDRE GRÆNSER

Under et sprogforløb kan man opleve, at en kursist nægter at deltage i en aktivitet. Det skal selvfølgelig respekteres og ikke tages personligt. Husk, at museet som institution samt kunst som fænomen ikke nødvendigvis er et velkendt eller forståeligt fænomen i alle verdenshjørner. Museet kan derfor for nogen opleves som et grænseoverskridende læringsrum.

MAKS ANTAL

Hvis man ønsker at arbejde med kursisternes sproglige udvikling og at inddrage dem aktivt på museet anbefales maks. 15 deltagere på et forløb. Mange sprogcentre ønsker at slå holdene sammen, når de skal på udflugt, så vær i dialog med sprogunderviseren ved booking om hvad formålet med forløbet er.

FORESLÅET FORLØBSSTRUKTUR

Forløbets varighed 2 timer:

- Introduktion og kaffe (10-15 minutter)
Underviseren tager imod kursisterne og forbereder dem til forløbet.
- Kursisterne tages gennem udstillingen (50 minutter maks.)
Nedslag i 3-4 værker med tilknyttede øvelser.
- Pause (15 min)
- Underviseren og kursisterne mødes igen i udstillingen. (30 minutter)
Nedslag i 1-2 værker med tilknyttede øvelser.
- Opsamling og kort snak om temaer; kursisternes bidrag og egne oplevelser (15 minutter)

NYTTIGE BEGREBER

Her er en liste over nogle af de hyppigste sproglaterede begreber, som kan opstå, når man arbejder med sprogkursister/-undervisning. Vær opmærksom på, at det er standardpraksis, at kursisterne lærer de latinske betegnelser for ordklasser (og ikke de danske), når de lærer grammatik.

LATINSK

Verbum
Adjektiv
Substantiv
Adverbium

DANSK

Udsagnsord
Tillægsord
Navnord
Biord

EKSEMPEL

at se, at gå
flot, kold
et museum, en hund
godt (hun taler godt)

TIDSBØJNINGER

Nutid:	Jeg er; Vi arbejder
Datid:	Jeg var; Vi arbejdede
Førnutid:	Jeg har været

METODER:

1. Association, ord og billeder
2. Fortæl historien
3. Refleksion og stemning
4. Debat
5. Ind i værket
6. Beskrivelsesmetoden
7. Visualiser lyden
8. Erindring og aktiv sansning - en redskabsmetode

METODERNES OVERORDNEDE LÆRINGSMÅL

SPROGLIGE LÆRINGSMÅL

- At udvikle mundtlige kommunikative kompetencer
- At styrke kursisternes selvtillid på målsproget dansk
- At aktivere det passive ordforråd

ØVRIGE LÆRINGSMÅL

- At skabe kulturelle og historiske referencerammer
- At sætte fokus på interkulturel forståelse i sprog læringsprocessen
- At understøtte demokratiske processer gennem kunsten
- Konkrete forslag til sproglige formuleringer og præsentationsmåde

1

ASSOCIATION, ORD OG BILLEDER

Øvelsen kan bruges til alle kunstneriske udtryksformer og med kursister med eller uden læsefærdigheder.

OVERORDNET LÆRINGSMÅL

- At knytte ord og begreber til mødet med et kunstværk

SPROGLIGT FORMÅL

- At udvikle ordforråd
- At øve sig i negationer ("IKKE" sætninger)

METODEN

Museumsunderviseren udvælger et kunstværk (f.eks. maleri, lydkunst, installation, video), som kursisterne skal arbejde med. Museumsunderviseren uddeler derefter associationsøvelsen (se illustration 1), som præsenteres og derefter besvares af kursisterne.

Nu har du fået et papir med forskellige ord på. Kig på ordene. Er der ord, som I ikke kender?

Vær sikker på, at kursisterne forstår alle ord på opgavearket.

Kig på værket! Gå rundt i installationen! Kig, lyt, mærk! Kig på papiret og sæt ring om de ord, som du synes passer til værket. Der er ikke noget rigtig eller forkert. Du bestemmer. Du har 5 minutter.

Øvelsen skal præsenteres meget åbent. Kursisterne skal ikke kun sætte ring om ord, de f.eks. kan se eller høre, men om de ord, de synes "passer" til deres oplevelse af værket. Det er vigtigt, at museumsunderviseren understøtter den enkelte kursist undervejs i øvelsen.

Efter ca. 5 min. samler museumsunderviseren op i plenum. Stå med opgavearket foran gruppen. Tag et ord ad gangen.

Peg på et ord. Hvem har sat ring om...? Ræk hånden op! Det gjorde du? Kan du sige hvorfor?

Saml op på kursisternes svar og forklaringer. Spørg hvorfor de har sat ring om bestemte ord, og hvorfor de IKKE har sat ring om andre ord. Ved at spørge ind til både de ord de har valgt og fravalgt får kursisterne reflekteret over deres associationer samt øvet både positive forklaringer og negationer. Kursisternes svar kan evt. relateres til værkets tema i lyset af kursisternes hverdag.

VARIATIONER

- Hvis metoden tilknyttes et lydværk, kan man tage en ekstra runde, hvor kursisterne oplever værket med hhv. åbne og lukkede øjne.
- Du kan evt. lave dit eget opgaveark med ord, der lægger op til bestemte tematikker i et værk.
- Ønsker man at arbejde med kursister uden læsefærdigheder, udarbejdes øvelsen på samme måde blot med enkelte billeder på opgavearket frem for ord.

OPGAVEARK

Sæt ring om de ord, du synes passer til værket:

<u>Kold</u>	<u>Regnvej</u>	<u>At slappe af</u>	<u>Kvinde</u>
<u>Hjem</u>	<u>Tid</u>	<u>Varm</u>	<u>Mand</u>
<u>Glad</u>	<u>Musik</u>	<u>Stress</u>	<u>At løbe</u>
<u>Larm</u>	<u>Stille</u>	<u>At smile</u>	<u>Solskin</u>
<u>Familie</u>	<u>Natur</u>	<u>Grøn</u>	<u>Mad</u>
<u>Gade</u>	<u>Arbejde</u>	<u>Trist</u>	

Dine ord:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

EKSEMPEL

Emeka Ogboh, Lagos Soundscape 2010

I lydinstallationen *Lagos Soundscape* præsenterer kunstneren Emeka Ogboh et pulserende og mangfoldigt lydbillede af millionbyen Lagos i Nigeria. På Museet for Samtidskunst fik en gruppe sprogkursister opgaven *association, ord og billeder* i forbindelse med værket. Kursisterne gik indledningsvis rundt i installationen og blev herefter bedt om at lukke øjnene og koncentrere sig om, hvad de hørte. Efterfølgende satte kursisterne ring om de ord fra opgavearket, der passede til deres individuelle oplevelser. Kursisternes personlige besvarelser åbnede for en diskussion om emner så som byliv, ligestilling og traditioner.

Sprogforløb på Sorø Kunstmuseum. Foto: Jesse-Lee Costa Dollerup

Sprogforløb på Sorø Kunstmuseum. Foto: Jesse-Lee Costa Dollerup

2

FORTÆL HISTORIEN

Metoden sætter fokus på, hvordan objekter og ejendele er tilknyttet identitet. Metoden kan bruges i forskellige sammenhænge, men er især velegnet til genstandsbaserede udstillinger, installationer samt værker der inddrager hverdagsgenstande.

OVERORDNET LÆRINGSMÅL

- At udvikle samarbejdsevner ved at forhandle og opnå konsensus

SPROGLIGT FORMÅL

- At udvikle fortælleevner og verbale former

METODEN

Kursisterne arbejder i grupper på 3-4. Hver gruppe får en pose med 5-6 hverdagsgenstande, som museumsunderviseren vælger (f.eks. armbåndsurs, vest, tørklæde, køkkenartikler, små husholdningsgenstande). Museumsunderviseren fordeler poserne med genstande og introducerer øvelsen:

Alle grupper har nu fået en pose. (Forklar, at objekterne i posen er fundet hos en person, som de ikke kender. Det er ikke en rigtig person.) I skal arbejde sammen, bruge fantasien og finde ud af:

Eksempler

- *Hvad hedder tingene i posen?*
- *Hvem ejer tingene? Er det en mand eller kvinde?*
- *Hvor kommer han/hun fra? Hvordan kan du se det?*
- *Er han/hun ung/gammel, rig/fattig?*
- *Har hun/han børn?*
- *Hvad tror du hun/han hedder?*
- *Hvor arbejder hun/han? Hvorfor?*
- *Hvad har hun/han lavet i dag?*
- *Hvad spiser hun/han til morgenmad?*

Skriv evt. spørgsmålene på en A3 blok eller lav et ark med spørgsmål. Kursisterne får 5-10 minutter til at snakke sammen i deres grupper om posens indhold.

Derefter præsenterer hver gruppe deres "pose/person". Alle i gruppen skal sige mindst en ting om "personen". Opfordr de andre grupper til at komme med spørgsmål om "personen" efter hver præsentation. Når alle er færdige med at præsentere deres person, inddrages et udvalgt kunstværk.

- *Nu har I beskrevet en person ud fra de forskellige ting i posen. Kig på værket her.*
- *Hvad kan I se? Hvad kan du fortælle om tingene? Hvem ejer dem?*

Notér og saml op på kursistersnes svar i plenum.

VARIATION

- Vend øvelsen på hovedet. Tag udgangspunkt i et selvportræt, evt. et maleri eller foto. Bed kursisterne om at finde ud af hvad der ville være i personens pose.
- Man kan evt. erstatte objekterne med billeder.
- Tematisk fortælling. Med mere avancerede grupper (DU2 modul 4-5/DU3 modul 3-6) kan metoden bruges til at sætte fokus på et bestemt tema i et kunstværk. Her skal kursisterne bruge posernes genstande (evt. billeder) til at lave en fiktiv fortælling i grupper på 4 om "noget, der skete i går..." [se eksemplet]. Øvelsen kan præsenteres således:

Kig på de forskellige ting/billeder. Billederne fortæller om noget, der skete i går. Brug fantasien, brug billederne og fortæl historien.

EKSEMPEL

Olof Olsson, Office Work, 2010. Foto: © Olsson, Olof / billedkunst.dk

I videoværket *Office Work* af Olof Olsson sætter kunstneren fokus på grænsen mellem betydningsfulde og meningsløse handlinger ved at skære papir i mindre og mindre stykker i 3 timer uden at sige et eneste ord. Som indledning til værket lavede kursisterne den "tematiske fortælling" variation på metoden for at sætte fokus på temaet "arbejdsliv". Kursisterne arbejdede i grupper på 4. Hver gruppe fik et A4 ark med 6-7 billeder [herunder arbejdsuniformer, arbejdsrelaterede genstande m.m.] og lavede en fiktiv historie om "noget der skete i går". Kursisterne øvede datidsformer, udviklede fortælleevner og satte navne på forskellige beskæftigelser. Det førte efterfølgende til en diskussion om arbejdets betydning, herunder, hvilke job der opfattes som "gode" eller "dårlige" hos den enkelte, hos familien og i forskellige kulturelle sammenhænge.

3

REFLEKSION OG STEMNING

Metoden arbejder med, hvilke følelser og stemninger, der kan opstå i mødet med kunsten. Den kan anvendes til alle kunstneriske udtryksformer, og metodens enkelthed giver museumsunderviseren stor fleksibilitet. Det er en øvelse, som producerer nye ord på alle niveauer. Hav tuschen klar!

OVERORDNET LÆRINGSMÅL

- At reflektere over det personlige møde med kunsten
- At overveje kunstnerens intention med værket

SPROGLIGT FORMÅL

- At udvikle og nuancere tillægsord for følelser og stemninger

METODEN

Vælg et kunstværk. Lad kursisterne opleve værket uforstyrret i ca. 3 min. Uddel opgaveark (se illustration) til hver kursist. Kursisterne skal vælge det ansigt/de ansigter, der passer til deres personlige oplevelse af værket.

Hvordan havde du det, mens du så værket? Sæt kryds på de ansigter, der passer til, hvordan du havde det, mens du så på værket. Du må gerne vælge mere end et ansigt.

Giv kursisterne 5 minutter til at lave øvelsen. Gennemgå efterfølgende alle ansigterne på arket i plenum, mens kursisternes svar og forklaringer inddrages. Notér nye ord på en A3 blok. Mind kursisterne om, at samme ansigt kan betyde forskellige ting. Peg på det første ansigt på opgavearket.

Prøv at se på ham. Hvordan har han det? Er der nogle af jer, der også havde det sådan, da I så værket? Hvorfor?

VARIATIONER

- Vend opgaven på hovedet. Klip ansigterne ud og læg dem op i en pose, hvorefter hver kursist trækker et ansigt. Kursisterne går derefter rundt i en del af udstillingen og stiller sig ved et værk, som de synes passer til det ansigt, som de trak. Derefter skal alle forklare deres valg.
- Museumsunderviseren kan justere, hvor åben øvelsen skal være, især målrettet de mere avancerede grupper. Man kan f.eks. bede kursisterne om at forholde sig til deres egen oplevelse af et værk eller til den stemning, som de mener, værket udtrykker.

EKSEMPEL

Adel Abidin, *Bread of Life*, 2009. Still: Adel Abidin

I videoværket *Bread of Life* af Adel Abidin sidder fire musikere iført sorte jakkesæt på række og spiller på tørre brød. Refleksion og stemning blev bl.a. brugt i forbindelse med værket. Her startede kursisterne med at se videoinstallationen, hvorefter de skulle sætte ord på deres oplevelse af værket ved at krydse de ansigter af, der passede til deres følelsesmæssige oplevelse. Kursisterne reflekterede over værkets stemning, mens de lærte nye danske tillægsord og ordenes betydnings- og nuanceforskelle. Derudover blev der åbnet for en diskussion bl.a. om ansigtsudtryk og kropssprog forskellige steder i verden. F.eks. hvad gør man i Danmark? Hvad gør man andre steder i verden?

OPGAVEARK

©iStockphoto/Joan Vicent Cantó Roig

4

DEBAT

Her skal kursisterne tage stilling til et udsagn i forbindelse med et kunstværk og argumentere for deres holdninger i en struktureret debat. Øvelsen er bedst egnet til mere avancerede grupper (DU2 modul 4-5 og DU3 modul 3+).

OVERORDNET LÆRINGSMÅL

- At øve argumentationsteknik
- At forholde sig kritisk til et kunstværk
- At forholde sig kritisk til sine egne synspunkter og argumentationsteknik

SPROGLIGT FORMÅL

- At styrke lytteforståelsen
- At styrke og nuancere et sprogligt argument

METODE

Vælg et kunstværk som kursisterne skal tage stilling til. Man kan tage udgangspunkt i kursisternes mening om værket eller i et udsagn, der vedrører værkets tematik.

Kig på værket. Nu siger jeg noget. Er du enig eller uenig med det, jeg siger? (kom med et udsagn). F.eks. "Jeg kan godt lide værket." "Værket er kontroversielt." "Værket viser at..."

Vælg to hjørner/steder i udstillingsrummet. Det ene sted er "enig-hjørnet", det andet sted er "uenig-hjørnet". Fortæl kursisterne hvilket hjørne, der repræsenterer hvilken holdning og forklar:

*Gå hen til dette hjørne (peg), hvis du er enig med mig.
Hvis du IKKE er enig med mig, gå hen til det andet hjørne (peg).*

Forberedelsesrunden: Uddel et stykke papir til hvert hold. Hvert hold har 10 minutter til at skrive mindst 5 argumenter, som støtter gruppens holdning til udsagnet:

I har nu 10 min. Tænk på hvad de andre vil sige. Skriv mindst 5 argumenter for jeres egne holdninger. Snak sammen og vælg en holdkaptajn, som noterer argumenterne. Vær klar til at forsvare jeres holdninger.

Gå rundt og støt undervejs. Hvis nødvendigt støt med argumentationsudtryk.

F.eks. Jeg er meget enig/delvist enig/slet ikke enig fordi...

Efter 10 min. fremlægger hvert hold deres argumenter således: Hold 1 fremlægger deres argumenter, mens hold 2 er stille, tager noter og lytter. Sørg for at inddrage alle kursister i fremlæggelsesrunden. Efter begge hold har fremlagt deres indledende argumenter, er der åben debat. Museumsunderviseren er debattens ordstyrer. Tag fat i deres argumenter og opfordr kursisterne til at begrunde argumenterne igen.

OPSAMLING

Saml op i plenum.

Var du god til at "stå fast"?

Er der nogen, der både var enig og uenig i udsagnet? Forklar.

Er der forskel på, hvordan vi viser vores personlige holdninger hjemme/på sprogcentret/på arbejde osv.? Forklar.

VARIATION

- For at blive god til at argumentere for personlige holdninger, er det vigtigt at forstå modpartens synspunkter. På de højeste moduler på DU3 kan man lave en omvendt debat variation, hvor kursisterne skal argumentere IMOD deres personlige holdninger. [se eksemplet].

EKSEMPEL

Claus Carstensen, Benjamin, 1986. Foto: Anders Sune Berg

Metoden (omvendt debat variation) blev brugt i forbindelse med værket *Benjamin* af Claus Carstensen. Kursisterne blev delt op i to grupper. En gruppe fremlagde deres positive argumenter (det modsatte af deres personlige holdninger). Det andet hold argumenterede efterfølgende imod det positive hold. Ved evalueringen var kursisterne meget enige om, at det var meget givende at argumentere modsat sin egen holdning. Pludselig kunne kursisterne se mange kvaliteter i kunstværket, som de havde forkastet i det første umiddelbare møde. Der blev brugt følgende formuleringer til sproghjælp.

Jeg kan godt lide billedet, fordi...

Jeg kan ikke lide billedet, fordi...

Jeg synes, det er et godt billede, fordi...

Jeg synes, det er et dårligt billede, fordi...

5

IND I VÆRKET

Her skal kursisterne arbejde mere indgående med et udvalgt kunstværk. Der zoomes ind på værkets detaljer, teknik, tema, modsætninger m.m.

OVERORDNET LÆRINGSMÅL

- At sætte fokus på sprogets deskriptive muligheder

SPROGLIGT FORMÅL

- At udvikle ordforråd med fokus på antonymer (modsætningsforhold)

METODEN

Kursisterne skal med denne metode arbejde værknært med bl.a. komposition, farver, materialer, tekstur m.m. Det er en fordybelsesøvelse, hvor kursisterne skal tildele værket bestemte egenskaber.

*Kig på værket. Hvordan tror I, det ville være at være "inde i værket"?
Hvilke lyde kan du høre? Hvilke farver kan du se? Hvad kan du høre,
dufte, smage?*

Notér nye ord og udtryk. Efter den indledende øvelse deles kursisterne op i par. Kursisterne får ca. 5 minutter til at fokusere på de modsætninger, der findes i værket. Museumsunderviseren introducerer med et par eksempler, som tager udgangspunkt i værkets fysiske modsætninger såsom "kold/varm", "hård/blød" og bevæger sig langsomt mod de mere abstrakte eller stemningsmæssige modsætninger såsom "stresset/afslappet", "rig/fattig" osv.

*Nu skal I arbejde to og to. I har ca. 5 minutter. Kig på værket! Hvilke
modsætninger kan I se i værket? Skriv de antonympar ned I kan finde,
f.eks. ny/gammel osv.*

Saml op i plenum og notér nye ord og udtryk.

VARIATION

- Hvis der er nogle bestemte elementer i værket, som museumsunderviseren gerne vil sætte fokus på, kan man med fordel lave sit eget opgaveark med antonymer. Her skal kursisterne matche de forskellige antonympar og efterfølgende finde dem i værket.

EKSEMPEL

L.A. Ring, Maduddeling på Frederiksberg, 1887. Foto: Anders Sune Berg

Find antonymer!

Sæt streg mellem antonymerne.

ung

sort

røde kinder

blød

varm

utålmodig

hvid

fattig

lys

kold

rolig

mørk

hård

gammel

rig

sulten

mæt

bleg

På Sorø Kunstmuseum arbejdede kursisterne med L.A. Rings *Maduddeling på Frederiksberg*. De skulle først sætte ord på billedets sanselige udtryk og derefter sætte streg mellem de matchende antonymer på opgavearket. Ved brug af metoden lærte kursisterne en række nye antonympar og nuancering af modsætninger, bl.a. med fokus på forskellige ingredienser, retter og husholdningsobjekter. Derudover resulterede det i en aktiv diskussion om traditioner i Danmark gennem tiden med relation til kursisternes hjemlande.

6

BESKRIVELSESMETODEN

OVERORDNET LÆRINGSMÅL

- At udveksle viden samt løse en opgave i fællesskab

SPROGLIGT FORMÅL

- At øve præpositioner (forholdsord) og stedsangivelser
- At øve sig i beskrivelser og lytteforståelse
- At udvikle ordforråd for former og farver
- At øve spørgsmålskonstruktioner

METODEN

Beskrivelsesmetoden handler om i fællesskab at beskrive et kunstværk. Indledningsvis uddeles der et hjælpeark med præpositioner til alle kursister (se hjælpearket). Museumsunderviseren viser hjælpearket og kommer med et par eksempler ved hjælp af et udvalgt kunstværk.

Om lidt skal I beskrive et kunstværk ved hjælp af ordene her. (Peg på de forskellige elementer i værket og hvordan de forholder sig til hinanden) F.eks. "På billedet står der en kvinde VED SIDEN AF en mand udenfor et hus".

Kursisterne inddeles i par, hvoraf den ene står med ryggen til et udvalgt værk, og den anden er placeret med frit udsyn foran værket. Museumsunderviseren kan vælge om hele holdet skal arbejde ud fra samme værk, eller om parrene får hver deres værk at arbejde med. Øvelsen kan forklares således:

Til kursist A (med ansigtet til værket):

Du skal beskrive værket til din makker. Brug hjælpearket til at forklare hvor de forskellige ting i værket er. Hvis der er et ord, som I ikke kender beskriv formen eller farven. F.eks. "Til højre er der en firkant med..."

Til kursist B (med ryggen til værket):

Du må ikke kigge på værket! Du skal lytte til din makker og prøve at huske hvad han/hun siger. Du må gerne stille spørgsmål, mens din makker beskriver.

Sæt kursisterne i gang. Kursist A har 5 minutter til at beskrive, mens kursist B lytter. Efter de 5 minutter er gået skal kursist B prøve at gentage de oplysninger om værket, han/hun husker, mens kursist A lytter og bekræfter eller retter oplysningerne:

Til kursist B:

Du må ikke kigge på værket endnu! Nu skal du fortælle din makker, hvad du husker om værket. Husk at bruge hjælpearket som støtte. Du kan starte med at sige. "Du har fortalt mig, at..."

Kursist A lytter og retter eller bekræfter oplysningerne.

Når kursist B er færdig med at gentage beskrivelsen, kan alle kigge på værket.

Saml op i plenum. Lignede værket det billede kursist B forestillede sig ud fra kursist As beskrivelse? Hvilke forskelle var der?

VARIATION

- For at sætte fokus på de kreative læreprocesser kan man bruge samme øvelse, hvor kursist B prøver at tegne værket baseret på kursist As beskrivelse.

HJÆLPEARK

<u>bag</u>	<u>blandt</u>	<u>efter</u>
<u>for</u>	<u>fra</u>	<u>før</u>
<u>efter</u>	<u>hos</u>	<u>inden</u>
<u>langs</u>	<u>med</u>	<u>mellem</u>
<u>mod</u>	<u>over</u>	<u>på</u>
<u>til</u>	<u>under</u>	<u>ved</u>
<u>foran</u>	<u>til højre</u>	<u>ved siden af</u>
<u>til venstre</u>	<u>øverste</u>	<u>nederste</u>
<u>inde i</u>	<u>ovenpå</u>	<u>inde under</u>

7

VISUALISER LYDEN

OVERORDNET LÆRINGSMÅL

- At omdanne auditive indtryk til ord og billeder

SPROGLIGT FORMÅL

- At styrke narrative kompetencer

METODEN

Metoden er centreret omkring en undersøgelse af lyde. Metoden fordrer inddragelse af lydkunst eller andre former for auditive udtryk. Metoden indledes med en snak om de lyde, der omgiver kursisterne i deres hverdag f.eks. bilstøj, lyden af kaffemaskinen og børnestemmer. Start med at afspille et lydeksempel, der ikke er for svært, men konkret og let genkendeligt. Kursisterne skal gætte lyden og beskrive den, f.eks. højt, lavt, behageligt eller uhyggeligt.

Kursisterne lytter efterfølgende fokuseret til et lydværk eller en lydinstallation i 2 min. Bed kursisterne om at lukke øjnene. Nu skal deres auditive indtryk omdannes til et sted (brug evt. opgavearket).

I skal nu lytte til et lydværk. Hvis værket var et sted, hvor ville det være? Kan I beskrive stedet? Kan I se noget? Hvad kan man lave der?

OPGAVEARK

Hvis lydværket var et sted, hvor ville det være?

- Kan du se noget for dig?
- Hvad kan man lave på dit lydsted?
- Er det et sted, du har været før?
- Er du på landet, i byen, et helt andet sted?

Saml op på kursisternes svar og forklaringer. Notér nye ord i plenum.

OPSAMLING

Brug øvelsen til at diskutere musikkens betydning og rolle i forskellige kulturer. Er det et underholdningselement eller et ritual? Virker musik motiverende og terapeutisk, eller kan lyden også bruges kontrollerende?

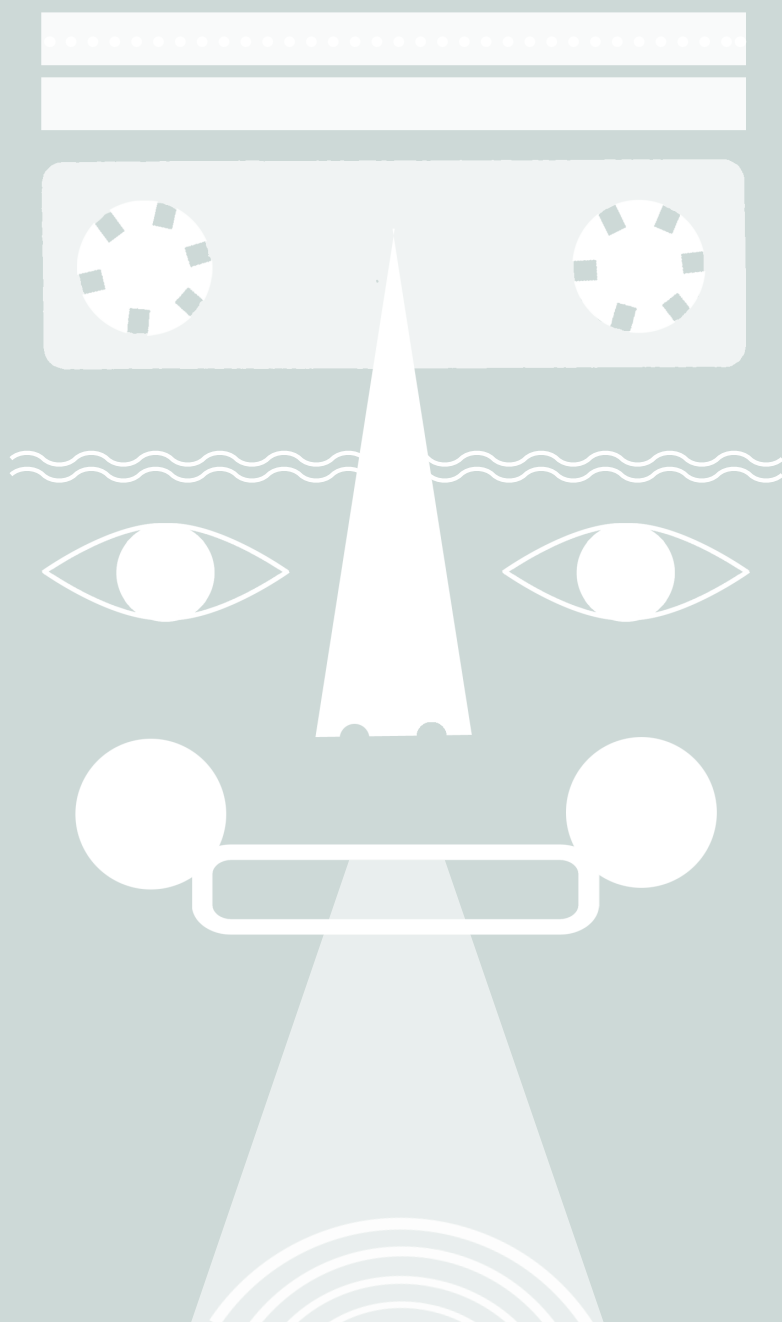
Hører du ofte musik? Hvilken musik og hvorfor? Hvad tænker du, når du hører din yndlingsmusik? Kan du beskrive din yndlingsmusik – spil den evt. for dine medkursister.

VARIATION

- Metoden kan tages op i abstraktionsniveau til de højere moduler (DU2 modul 4-5, DU3 modul 3+), hvor kursisterne skal lave et "lydmenneske" baseret på deres lydoplevelse. Brug evt. følgende spørgsmål som støtte.

Hvis lydværket var et menneske...

- Udseende?
- Personlighed?
- Køn?
- Tøjstil?
- Alder?
- Familie?
- Hvor kommer han/hun fra?

ERINDRING OG AKTIV SANSNING

Metoden kan bruges som en del af velkomsten til et sprogforløb, eller som en metode der sætter fokus på kobling mellem sansning, erindring og sprog.

OVERORDNET LÆRINGSMÅL

- At aktivere sanserne og sætte ord på billeder og erindringer
- At fokusere på koblinger mellem sansning, erindring, sprog og identitet

SPROGLIGT FORMÅL

- At øve adjektivformer ved at beskrive sanselige indtryk
- At øve datidsformer ved at tale om erindring og fortiden

METODEN

Øvelsen kræver 4 duftglas (f.eks. syltetøjsglas med krydderier eller andre dufte). Øvelsen handler ikke om at gætte hvilket krydderi, der er i glasset, men skal bruges til at fremkalde erindringer og konkrete associationer. På højere modul niveauer kan metoden bruges til en bearbejdning af temaer som identitet og erindring, mens metoden på de indledende niveauer lægger op til en diskussion omkring madkultur og traditioner. Metoden indledes med, at kursisterne står i en rundkreds i stilhed. Send et duftglas rundt. Sørg for at inddrage dig selv og sprogunderviseren i øvelsen. Forklar:

Duft til glasset og send det rundt. Prøv at huske den første ting, du tænker på, når du dufter. Lad være med at sige noget nu. Vent indtil alle har duftet.

Når duftglasset har været hele gruppen rundt, så lad kursisterne fortælle, hvilke billeder/tanker/ord der opstod under øvelsen.

Hvilke billeder fik du i hovedet, da du duftede til glasset?

Notér nye ord og begreber på en A3 blok. Opfordr kursisterne til at fortælle yderligere om deres associationer. Kunne de se en person, et sted eller en begivenhed? Var det et "godt" eller "dårligt" billede osv.?

VARIATIONER

- Man kan fokusere øvelsen ved at bede kursisterne nævne det "sted" eller den "farve", der falder dem ind, når de dufter til glasset.
- Metoden kan også bruges med udgangspunkt i smagssansen, hvor man eksempelvis smager et stykke tørret mango, rosiner eller en lakrids.

EKSEMPEL

Metoden blev anvendt i flere forløb som en indledende øvelse under velkomsten til at skærpe sanserne og til at introducere ordet erindring. Kursisterne fik oparbejdet nye adjektivformer i forbindelse med deres beskrivelse af de forskellige dufte samtidig med, at de gennem deres erindringsfortællinger fik øvet sig i datidsformer. Metoden resulterede derudover i en diskussion om, hvorvidt vores associationer er kulturelt betingede.

Hyppigste duftassociationer delt op efter deltagernes oprindelseslande:

- **Mynte:** Danmark - bolsjer, tandpasta, te; Tyrkiet - suppe
- **Nelliker:** Danmark - jul; Irak - medicin; Afghanistan - gammeldags tøj
- **Natursæbe med olivenolie:** Danmark - træ, læder; Somalia - gammel fisk, at vaske tøj med min mor på et gammeldags vaskebræt

SORØ KUNSTMUSEUM

INSPIRATIONSWORKSHOP FOR MUSEUMSUNDERVISERE

Leder du efter inspiration til undervisning af sprogkursister på din institution? Tilmeld dig en af vores inspirationsworkshops for museumsundervisere.

Tilmelding og info:
tl@sorokunstmuseum.dk
+45 57832229

Sorø Kunstmuseum
Storgade 9 / DK- 4180 Sorø
+ 45 5783 2229
info@sorokunstmuseum.dk
sorokunstmuseum.dk

Redaktion: Tanya Lindkvist og Jesse-Lee Costa Dollerup.
Tak til: Tine Seligmann, Diana Gerlach og Dorte Godsk Larsen.

En særlig tak til underviserne Jacob Selsbæk, Herdis Gregersen, Sigrid Abild Andersen, Pia Van Der Klein, Henriette Rasmussen og Stine Rømer, samt sprogkursisterne fra Slagelse Sprogcenter, Sprogcenter Nordsjælland og CBSI Nørrebro.

Grafisk design: iBureauet.
Udgivelsen er støttet af Kulturstyrelsen.